

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

140. An si iudex secundum allegata iustè cogat admatrimonium, licet à parte rei illa coactio sit iniusta, adhuc tamen matrimonium iliud sit validum? Ex p. 9. tr. 8 & Misc. 3. ref. 26. p. 415.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76405](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76405)

ge iuste incutitur, ac iniuste: ergo, sicut metus iniuste incussus matrimonium vitiat, eodem pacto illud vitiat metus iuste à lege oblatus.

2. Scio tamen, præfatum Sanchez cum aliis respondere, solum metum, & coactionem iniuriosam tollere plenariam libertatem ad matrimonij valorem necessariam: & ided ad argumentum negat rationis paritatem, quia metus à lege iuste incussus est metus ab intrinseco præconceptus in ipso perpetrato delicto, atque adeo metum passo nulla irrogatur iniuria. Vnde asserit, quod si Iudex delinquenti ad mortem condemnato liberationem offerat, si nubat filia suæ, alioquin infallibiliter mortem fore subitum; matrimonium esse validum. Sed contrarium dicendum est: quia, licet Iudex ius habeat puniendi delinquentem, & pœnam mortis infligendi iuxta tenorem legis, & ipse reus ob perpetrata scelera, lata contra eum sententia, illam pati teneatur: at non habet ius cogendi illum ad matrimonium cum filia sua incundum, & ided metus ille, respectu matrimonij extorquendi, ab extrinseco est, tollens prorsus libertatem necessariam ad valorem matrimonij.

Sup. hoc in Ref. præterea annot. §. vi.

3. Dices cum Sanchez: Si dux militi atrox crimen perpetranti offerat libertatem, si filiam eius, aut sororem ducat, aut si contrahat cum tali femina, neque infert metum, neque causam metus dedit, sed solum offert metum iam iniuste præconceptum, & vice pretij exposcit matrimonium: cum lege iustitia non teneatur militi suam operam, & liberationem præstare: ergo matrimonium ita ex metu isto initum est validum, cum sit metus ab intrinseco, imò est ablatio metus, quem iniuste ex delicto perpetrato miles conceperat. Respondetur, nihil argumentum probare, & ex dictis manere solum: nam, quamvis Dux possit punire militem, & miles teneatur subire punitionem, & pœnam; non tamen potest compellere illum, ut filia suæ nubat, neque matrimonium oblatum collocatur vice pretij liberationis, ut malè opinatur Sanchez: quia est alterius generis, & rationis, in genere matrimonij: nam ad Ducem, vel Iudicem solum spectat infligere pœnam, & punire delictum causa comprobata, & sententia lata; non verò cogere voluntatem ad matrimonium contrahendum, ad quod requiritur maxima in contrahente libertas, cuius Iudex non est Dominus.] Hucusque Texeda contra Sanchez.

4. Sed opinionem Sanchez puto satis probabilem, quam tucet nouissimè Pater Perez de matrim. disp. 17. sect. 16. num. 6. & sequent. quem videbis. Et ided ego puto contra Texedam cum Sanchez, quòd si Iudex capto iuste, mortemque timentis, vitæ condonationem promittat, si ducat ipsius Iudicis filiam, aut aliam feminam, alioquin ei mortem iniuste inferendam comminetur, valere matrimonium. Et ratio est: quia eo euentu metus non iniicitur ad matrimonium ineundum; sed iam conceptus auferitur, traditurque modus euadendi periculum: vnde, si iura eo casu illud irritarent, petulantiam omnem viam salutis præcluderent, cum tamen intendat ei succurrere. Vnde, licet demus, eo casu Iudicem non iniuste procedere in ea promissione, quin fiat vlla delicti compensatio: attamen, cum metum patienti præbeat modum, quo possit vitæ periculum effugere, quòd aliter, quam contrahendo matrimonium nequit vitare; ided valebit matrimonium. Vnde ex his infero primò, validam esse Professionem, dum vir minatur vxori in adulterio reperte mortem, nisi Religionem profiteatur, quando minatur mortem autoritate Iudicis infligendam, quia est metus ex iusta lege, & causa incussus: secus verò si minaretur propria autoritate mortem illi infligendam, non enim valeret;

quia iniuste illi metus incuteretur. Secundo, si quis minetur reo, v. g. latroni iustam accusationem, nisi certum contrahat matrimonium, id valere: quia non est metus viri constantis ab alio incussus iniuste.

5. Verùm hinc obiter obseruo, controuersiam esse, an, quando cogens fuit particeps culpæ metus alteri illati maneat obligatus ad non resiliendum, & teneatur postea contrahere eum coacto, si velit. Affirmant cum multis Doctoribus Basilius Pontius lib. 4. cap. 15. & Coninch disp. 28. dub. 1. num. 7. Primò, quia cogens intulit iniuriam coacto, quam refarcire tenetur, & nequit aliter, quam stando contractui matrimoniali, si coactus velit: ergo ad id tenetur. Firmatur: quia ad id non est necessaria Iudicis sententia, cum ex iniuria illata nascatur naturalis obligatio reparandi; & ided ante omnem Iudicis sententiam ea obligatione tenetur.

Sup. hoc supra lege doctrinâ Ref. 137 per totam.

6. Mihi verò magis placet opinio negatiua, quam tucet Sanchez lib. 4. disp. 15. num. 5. Ochagauia de Sacram. matrim. tract. 3. quest. 30. & Hurtadus disp. 6. diff. 4. num. 26. Quia non tenetur cogens in pœnam iniuriæ coactione illatæ, quia nullo iure talis pœna statuta est: neque tenetur, ut eam iniuriam refarciat; quia seclusis aliis damnis extrinsecis inde sequutis, iniuria illa ratione sui non exigit recompenationem, (aut saltem non exigit tantam) imò ex sua natura non est refarcibilis; neque tenetur ex eo, quòd consensum præbuit, quia ex consensu præstito in contractu mutuo non manet quis obligatus, nisi quando alter etiam obligatur: in nostro autem casu coactus non obligatur: ergo neque qui ad matrimonium cogit, manet obligatus ad denuò contrahendum, nisi quando ex matrimonio coacto sequutum est aliud damnum extrinsecum, quod nequit aliter refarciri, & est adeò graue, ut ob eius recompenationem non iudicetur rigidum ad tantum obligati.

RESOL. CXL.

An si iudex secundum allegata iniuste cogat ad matrimonium, licet à parte rei illa coactio sit iniusta, adhuc tamen matrimonium illud sit validum? Ex part. 9. tr. 8. & Misc. 3. Ref. 26.

§. 1. **A**ffirmatiuè responder Sanchez to. 1. lib. 4. disp. 13. num. 8. vbi sic ait: Aduerto, non tantum valere matrimonium, quando Iudex iniuste reuera, & à parte rei compellit ad illud; sed etiam quando iniuste secundum allegata, & probata: v. g. aliquis fidem dedit de matrimonio feminae, quæ postea fornicata est, quod cum probare nequeat, sponsus compellitur illam ducere, quamuis secundum rem hæc compulsio sit iniusta, cum ille, ratione fornicationis, esset ab obligatione sponsalium liberatus: quia tamen est iuridica, & iusta, secundum allegata, & probata non vitiat matrimonium: non enim est credendum, ius canonicum, quod in hoc casu compelli præscribit, velle, ut ea compulsione matrimonium irritetur. Et è contra intelligo non valere, si Iudex iniuste secundum allegata cogat, quamuis in re iustum esset: quia est iniuria. Ita ille.

Sup. hoc in Ref. seq. §. vlt. à medio vsque in finem.

2. Sed aduersus illum insurgit Texeda in Theol. moral. tom. 2. lib. 4. tract. 1. contr. 10. num. 41. & putat tale matrimonium sic initum, esse nullum. Primò, quia huiusmodi sponsus secundum rei veritatem, iniuste compellitur, cum ratione fornicationis sponsa liber omnino sit re ipsa ab obligatione contrahendi: ergo, si contrahit, coactus contrahit, & coactio illa in interiori conscientia foro extrinseca est, tollens ab illo libertatem. Secundo, quia metus ille est ab extrinseco illatus, & re ipsa iniustus, cum sponsus innocens nullo modo dederit causam co-

tionem. Tertio, quia matrimonium illud ex parte sponſi est ininitum absque consensu eius: ergo est ipſo facto nullum. Ad rationem autem pro Sanchez adductam, responderetur, quod licet iuste Iudex secundum allegata, & probata compellat sponſum, ut matrimonium contrahat, quia promissit illud, re tamen ipsa, & in foro conscientie matrimonium nullum est: quia procedit ex metu extrinſeco, & absque consensu contrahentis.

3. At, his non obstantibus, opinionem Patris Sanchez sequitur Martinus Perez de matrim. disp. 7. sect. 16. num. 5. firmans, non solum valere matrimonium, quando Iudex re ipsa, & verè compellit ad matrimonium, sed etiam quando iuste secundum allegata, & probata, tamen secundum rem, & a parte rei sit ea compulsio iniusta. Ratio est, quia nullam facit alteri iniuriam; & contra verò, si Iudex iniuste secundum allegata, & probata compelleret, quavis in re iustum eſſet, non valeret matrimonium, quia est iniuria.

RESOL. CXLI.

An si quis ex metu cogatur matrimonium contrahere licet in genere, si postea contrahat, matrimonium sit validum?

Est notatur matrimonium ex gravi metu contractum esse nullam non solum ex iure Ecclesiastico, sed etiam inspecto iure naturali?

Est advertitur ea, qua dicta sunt, locum habere in constitutione Procuratoris ad matrimonium: nam si ex gravi metu fiat, erit nulla iure naturali, & positivo, & per consequens matrimonium nullum?

Est docetur, quod si Parentes cogent filios ad matrimonium in eundem, non incurrent in excommunicationem latam in Concilio Tridentino sess. 24. cap. 9. de matrimonio?

Est tandem nota, quod matrimonium erit validum, si Iudex cogat iuste matrimonium contrahere secundum allegata, & probata, iniuste tamen secundum rem, ut si cogat aliquem contrahere cum femina post promissionem fornicante? Ex part. 4. tr. 4. & Misc. Ref. 33.

§. 1. Negatiue videtur respondendum ex sententia Azotij tom. 1. lib. 1. cap. 11. quæst. 11. Ioannis Lupi in cap. per vestras, de donat. inter virum & uxorem, notab. §. 1. num. 1. Abbatis, Felini, Imole, Iasonis, & aliorum, quos affert Couarruias in 4. Decret. part. 2. cap. 3. §. 5. num. 8. assentes, quod si quis ex metu cogitur contrahere matrimonium cum aliqua ex filiabus Pauli, matrimonium tenet, quia in tali casu nulla adest coactio circa electionem illius femine, sed circa electionem absolute.

2. Sed ego magis probabiliter puto in tali casu matrimonium esse nullum, quia ut matrimonium sit liberum, non sufficit electio huius, vel illius personæ, sed requiritur ut electio talis status liberè plena sit, & non coacta, ut rectè docet & obseruat Castrus Palus in opere morali tom. 1. tract. 2. disp. 1. punct. 9. num. 9. ad 1. arg. & ideo affirmatiuam sententiam contra doctores citatos in casu illius matrimonij ex metu contracti docet Salas in 1. tract. 3. disp. 3. sect. 1. num. 27. Rebellius part. 2. lib. 2. quæst. 11. sect. 1. n. 11. Sanchez de matrim. tom. 1. lib. 4. disp. 12. num. 20. & nouissimè Basilius Pontius de matrim. lib. 4. cap. 14. num. 14. vbi rectè obseruat, quod non obstat si alicubi consuetudine inductum sit, ut aliqui non contrahant, nisi cum aliqua ex certo genere, vel etiam lege induci possit: nam ea consuetudine, aut lege nulla vis infertur, cum possit non nubere; & præterea lex illa,

vel consuetudo acceptata est voluntate & mœtibus vrentium, & cum iusta sit, non infertur vis ad contrahendum. Ergo, &c.

3. Notandum est etiam hic obiter contra Sanchez de matrim. lib. 4. disp. 1. num. 2. Azorium tom. 1. lib. 1. cap. 11. quæst. 6. Coninch de Sacram. disp. 2. et alios dub. 1. conclus. 5. & alios penes ipsos, matrimonium esse nullum, non solum, non solum, sed etiam inspecto iure naturali, atque ideo non tantum in Ecclesia, sed etiam extra Ecclesiam matrimonium esse nullum dicendum est, si ex metu gravi iniuste illato celebratum sit; & ita docet Pontius loco citato n. 4. Comitulus in respons. moral. lib. 4. quæst. 12. Scotus in 4. disp. 29. quæst. 1. art. 2. Rebellius part. 2. lib. 2. quæst. 11. sect. 1. conl. 2. & ante omnes vniuersium Magister D. Thom. in 4. disp. 29. quæst. 1. art. 3. quæst. 1. in corp. & alij.

4. Nota etiam ea, que dicta sunt, locum habere in constitutione Procuratoris ad matrimonium, nam si ex metu graui fiat, erit nulla iure naturali, & positivo, & per consequens matrimonium nullum, ut obseruat Pontius loco citato, num. 16. & late prebant viri doctissimi in allegatione quam inopellam penes me habeo art. 3. fol. 5. super matrimonio facto per Procuratorem, die 23. Ianuarij 1592. Inter Excellentissimū D. Antonium Alvarez de Toledo Ducem de Alua de A cala, quia eadem libertas, que requiritur tempore contractu matrimonij, reperitur tempore quo Procurator constituitur ad illud contrahendum, & subinde si tunc non addit liber consensus, vitabitur ipsa Procuratoris constitutio, ac perinde vitabitur matrimonium eius virtute contractum, quoniam qualitas metus que à principio adfuit, dicitur durare.

5. Aduerte tamen quod si parentes cogent filios ad matrimonium in eundem, non incurrent in excommunicationem latam in Concilio Tridentino sess. 24. cap. 9. de matrim. Ita Villalobos in summ. tom. 8. lib. 1. tract. 13. diffic. 38. num. 4. qui citat Sanchez & Henriquez. Et tandem nota quod matrimonium erit validum, si Iudex cogat iuste matrimonium contrahere, secundum allegata & approbatiuè tamen tamen secundum rem, ut si cogat aliquem contrahere cum femina post promissionem datam fornicante. Ita Sanchez de matrimonio lib. 4. disp. 14. num. 8. Sed ego magis probabiliter puto in tali casu matrimonium non esse validum. Ita Basilius Pontius de matrimonio lib. 4. cap. 19. num. 11.

RESOL. CXLII.

An impotens cum impotentia perpetua, cogitur potest inire matrimonium in ordine ad caste viuendum? Ex part. 4. tract. 4. & Misc. Ref. 75.

§. 1. Hic casus potest frequenter accidere, & negatiuam sententiam tenet Valentia tom. 4. disp. 10. quæst. 5. punct. 3. Henriquez lib. 12. cap. 8. n. 1. Tolet. lib. 7. cap. 2. num. 71. & alij, quos citat & sequitur Sanchez de matrim. tom. 1. lib. 7. disp. 97. num. 2. quibus ego addo Hurtadum de matrim. disp. 22. diff. 4. num. 10. Præpositum in addit. ad 5. part. quæst. 7. de impedim. dub. 19. num. 166. Lancerum tom. 4. disp. 8. quæst. 4. dub. 8. num. 336. Layman in Theolog. moral. lib. 5. tract. 10. part. 4. cap. 11. Et ratio defumitur ex natura huius contractus, de cuius defumitur ex natura huius contractus, de cuius contrinſeca ratione est traditio potestatis ad vſum & copulam matrimoniale, cuius immutatio non potest det ex arbitratu contrahentium vbi deest potentia ad rem aliquam, illic potestas eius rei alteri tradita potest.

